

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága ügyvéd által képviselt felperesnek ügyvéd által képviselt I. rendű és II. rendű, által képviselt III. rendű és IV. rendű, valamint az V. rendű alperesek ellen tulajdonjog megállapítása iránt a Pesti Központi Kerületi Bíróságnál 15.P.87.339/2005. számon megindított és a Fővárosi Bíróságnak 52.Pf.635.548/2007/4. számú részítéletével befejezett perében az említett számú másodfokú határozat ellen a felperes által 3. sorszám alatt előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán az alulírott napon - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

r é s z í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős részítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezéseit hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az I. és II. rendű alpereseknek, mint egyetemleges jogosultaknak 180.000 (egyszáznyolcvanezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A pártfogó ügyvéd felülvizsgálati eljárásbeli díját és költségét 7.200 (Hétezer-kettőszáz) forintban állapítja meg, amelyből 1.200 (Egyezer-kettőszáz) forint az ÁFA.

Felhívja a Legfelsőbb Bíróság Pénzügyi és Ellátási Főosztályát, hogy a fenti pártfogó ügyvédi díjat a pártfogó ügyvédnek a költségmentes ellátmány terhére utalja ki.

A felperes költségmentessége folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illeték, valamint a pártfogó ügyvéd felülvizsgálati eljárásbeli költsége és díja az állam terhén marad.

I n d o k o l á s :

A jogerős ítélet által megállapított tényállás szerint a B. Cs. úti ingatlan 4/6-od tulajdoni hányadát a legidősebb L. J., a további 1/6-od tulajdoni hányadát pedig az idősebb L. J. 1963-ban ajándékozta a felperes néhai házastársa, ifj. L. J. részére, a holtig tartó haszonélvezeti joguk fenntartása mellett, míg az ingatlan további 1/6-od tulajdoni hányada a néhai idősebb L. J. testvérének: L. J-nek a tulajdonában állott. A telken két szobából, konyhából, kamrából és előszobából álló házas ingatlan állt, amelyben idősebb L. J. elköltözését követően a felperes néhai házastársa és annak édesanyja: idősebb L. J-né laktak.

Ifj. L. J. az 1972. augusztus 26. napján kelt írásbeli magán végrendeletében akként rendelkezett, hogy a tulajdonát képező ingatlant édesanyjára: idősebb L. J-néra hagyja.

Ifj. L. J. kérelmére a B. Tanács VB. Műszaki Osztálya az 1984. június 29. napján kelt határozatában adott engedélyt a B. Cs. úti ingatlanon - a meglévő családi ház elbontása mellett - egy új, 93 m² hasznos alapterületű földszintes családi ház építésére, amelynek tervezett költsége 1.020.000 forint volt. Az építkezés költségeit az édesanyja által ifj. L. J. nevére gyűjtött takarékbetét összegéből, az 1985. február 27. napján kelt, az OTP valamint ifj. L. J. és egyetemleges adósokként idősebb L. J. és idősebb L. J-né között létrejött kölcsönszerződés alapján folyósított 473.000 forint összegű kölcsönből, az OTP Bank valamint az ifj. L. J. és egyetemleges adósokként idősebb L. J. és idősebb L. J-né között 1986. július 2. napján létrejött 140.000 forint összegű kölcsönből, az ifj. L. J. és munkáltatója, a H. Vállalat között 1985. januárjában létrejött kölcsönszerződés alapján folyósított 50.000 forint összegű munkáltatói kölcsönből, az idősebb L. J-né részére az 1986. szeptemberében kelt személyi kölcsönszerződés alapján folyósított 10.000 forint összegű személyi kölcsönből, valamint az idősebb L. J-né testvére, M. Gy-né által folyósított magánkölcsönökből fedezték. Az újonnan felépített családi házra vonatkozóan a B. Tanács VB. Műszaki Osztálya 1987. január 30. napján kelt határozatában adott használatbavételi engedélyt, a meglévő családi ház lebontására azonban csak 1988-ban került sor.

A felperes 1986-ban ismerkedett meg az ifj. L. J-val, 1988. január 29. napján kötöttek házasságot, ezt követően ifj. L. J. részben a felperes B. B. utcai különvagyon lakásában lakott, hetente több napot azonban az édesanyja által lakott Cs. úti ingatlanban töltött. Az ingatlan 1991-1992. évben bekötésre került a csatorna hálózatba, a közműépítési hozzájárulás kiegyenlítéséhez az OTP 49.000 forint összegű kölcsönt folyósított idősebb L. J-né részére, amely 1993. februárjában visszafizetésre került. Idősebb L. J. 1999-ben az ingatlanba visszaköltözött, ebben az évben kezdődött meg a gázbevezetés.

Ifj. L. J. 1999. december 2. napján elhunyt, majd a közjegyző a 2000. július 24. napján kelt 1146.Kjő.XVI-214/2000/11. számú végzésével a Cs. úti ingatlanok az örökhagyó nevében lévő 5/6 részéből 1/6 részt végrendeleti öröklés jogcímén ideiglenes hatállyal idősebb L. J-nének adott át, míg a további 4/6 részt a hagyatékából kihagyta, tekintettel arra, hogy a telekingatlan 5/6-od részére ági öröklés címén idősebb L. J., az ingatlanhagyaték 1/2 részére idősebb L. J-né ráépítés címén, míg annak 1/3 részére a felperes házastársi közös vagyon címén jelentett be tulajdoni igényt. Az ifj. L. J. hagyatékához tartozó 37 db egyenként 10.000 forint névértékű H. törzsrészcímét, valamint 2 db egyenként 100 forint névértékű O. kárpótlási jegyet a közjegyző teljes hatállyal törvényes házastársi öröklés jogcímén a felperes részére adott át.

L. J-t a Pesti Központi Kerületi Bíróság a 2000. szeptember 27. napján kelt 1.Pk.175.453/2000/5. számú végzésével holttá nyilvánította, majd a hagyatékát: a Cs. úti ingatlanból a nevében vezetett 1/6 tulajdoni hányadot törvényes öröklés jogcímén az illetékes közjegyző az idősebb L. J. részére adta át, akinek a tulajdonjoga az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzésre került.

Idősebb L. J-né 2001. január 25. napján elhunyt, és az illetékes közjegyző által 2001. április 23. napján kiállított öröklési bizonyítvány szerint örökösei az I. és II. rendű alperesek, mert az örökhagyó a 2000. június 2. napján kelt írásbeli magánvégrendeletében akként rendelkezett, hogy a Cs. út 211. szám alatti ingatlant, amelyen lévő családi házat fiával együtt közösen építették, így az ingatlanok részben mint az ifj. L. J. örököse, részben mint ráépítő tulajdonosa lett, az I. és II. rendű alperesek örököljék.

Idősebb L. J. 2000. szeptemberében pert kezdeményezett idősebb L. J-nével valamint a felperessel szemben a tulajdoni igényének érvényesítése iránt, a Pesti Központi Kerületi Bíróság azonban a 2001. április 26. napján kelt 7.P.89.379/2000/9. számú végzésével az idősebb L. J-né halálára tekintettel az eljárás félbeszakadását állapította meg.

A felperes a 2006. május 1. napján kelt beadványának I. és IV. pontjában előterjesztett keresetében annak megállapítását kérte, hogy a B. Cs. úti - perbeli - ingatlan 1/3 tulajdoni hányadát a Csjt. 27. § (1) bekezdése alapján házastársi vagyonközösség címén, az ingatlan további 2/3 tulajdoni hányadát pedig a Ptk. 607. § (4) bekezdése alapján törvényes öröklés jogcímén megszerezte.

Az I. és II. rendű alperesek a kereset elutasítását kérték, III. és IV. rendű alperesek érdemi ellenkérelmet nem terjesztettek elő, de kijelentették, hogy a perbeli ingatlanból a néhai idősebb L. J.

nevén nyilvántartott 1/6 tulajdoni hányadra nem tartanak igényt, az V. rendű alperes pedig a keresetre nem nyilatkozott.

Az elsőfokú bíróság a közbenső és részítéletével a 2006. május 1-jén kelt felperesi beadvány I. és IV. pontjaiban szereplő kereseti kérelmeket elutasította. Kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. és II. r. alpereseknek 216.000 forint részperköltséget. A pártfogó ügyvédi díját 14.400 forintban állapította meg, amelyből 2.400 forint az áfa. Felhívta a Fővárosi Bíróság Gazdasági Hivatalát, hogy a közbenső és részítélet jogerőre emelkedését követően a fenti díjat a költségmentes ellátmány terhére a pártfogó ügyvédnek utalja ki. Megállapította, hogy a felmerült 480.000 forint kereseti illetéket, a 14.400 forint pártfogó ügyvédi munkadíjat, valamint a 2.684 forint pártfogó ügyvédi készkiadást az állam viseli.

Az elsőfokú bíróság a határozatának indokolása szerint a Pp. 164. §.(1) bekezdése alapján a felperest terhelte annak bizonyítása, hogy a B., Cs. úti ingatlanon lévő családi ház felépítése alatt néhai ifj. L. J. örökhagyóval házastársi élet- és vagyonszövetségben élt, ezért a Csjt. 27. §.(1) bekezdésére figyelemmel a perbeli ingatlan 1/3 tulajdoni illetőségét megszerezte. A rendelkezésre álló bizonyítékok igazolták, hogy a családi ház felépítésére 1984. június és 1987. januárja között került sor, az építési hatóság a végleges használatba vételi engedélyt 1987. január 30-án adta ki, így ebben az időpontban az építkezés jogilag befejezettnek minősült. Ennek tényét az sem befolyásolja, hogy a teljes beköltözhetőség miatt még egyes munkálatokat el kellett végezni, vagy hogy az ingatlanban ezt követően került sor a csatornázásra és a gáz bevezetésére. A felperes a keresetében maga adta elő, hogy 1986-ban ismerkedett meg az örökhagyóval, akivel 1986-1987-től kezdődően élt közös háztartásban. T. T-né és B. K-né tanúk az életközösség kezdetére és a közös gazdálkodás tényére érdemben nyilatkozni nem tudtak. Az elsőfokú bíróság a felperes édesanyjának a tanúvallomását nem találta alkalmasnak annak bizonyítására, hogy a felek között az életközösség már 1985. decembertől fennállt volna, mivel a tanútól - a közeli hozzátartozói mivoltára tekintettel - elfogulatlan vallomás nem volt várható, és a tanú egyébként is úgy nyilatkozott, hogy a felekkel nem élt közös háztartásban, ezért a közös gazdálkodás időpontjáról közvetlen tudomása nem volt. Az elsőfokú bíróság ezért azt állapította meg, hogy a felperes és az örökhagyó házastársi életközössége 1988. január 29-től állt fenn, amikor már az új családi ház felépítése befejeződött, ezért az ingatlan nem képez házastársi közös vagyont. Utalt arra is, hogy a bírói gyakorlat szerint a házastárs tulajdoni igényét a házastársaknak az egyikük különvagyoni ingatlanára fordított olyan közös beruházása is megalapozza ugyan, amelynek mértéke és jellege nem felel meg azoknak a követelményeknek, amelyeket a Ptk. 137. § (3) bekezdése a ráépítésen alapuló

tulajdonszerzéshez megkíván, de amely tartós jelleggel új értéket hoz létre, a felperes azonban nem tudta bizonyítani, hogy a csatornázás, a gázbevezetés, a kerítésépítés és a telefonbevezetés költségeit az örökhagyóval közösen finanszírozta. Az I. és II. rendű alperesek által csatolt okiratok viszont igazolják, hogy az 1991. évi csatorna bevezetéshez szükséges hozzájárulást id. L. J-né fizette az V. r. alperessel kötött kölcsönszerződés alapján. A felperes sem a csatornázás, sem a gázbevezetés pontos időpontját, a hozzájárulás összegét nem tudta megjelölni, nem bizonyította azt sem, hogy a csatornázásra felvett kölcsön összegét az örökhagyóval a házastársi közös vagyonból fizették volna vissza, így a Csjt. 27. § (1) bekezdésére figyelemmel csak az vélelmezhető, hogy az V. rendű alperestől felvett 140.000 forint kölcsön azon része, amely az örökhagyó haláláig került visszafizetésre, a házastársi közös vagyon részét képezte, így annak 1/2 része a felperes hozzájárulása. Mivel a csekk másolatok tanúsága szerint az OTP törlesztő részletek megfizetésére id. L. J-né részéről került sor, az ellenkező bizonyításáig azt kellett feltételezni, hogy a pénzösszeg is tőle származott. A felperes ennek ellenkezőjét nem bizonyította, sőt meg sem jelölte azt az összeget, amit a saját hozzájárulásának tekint.

Alaptalannak találta az elsőfokú bíróság a felperes végrendelet érvénytelenségének megállapítására irányuló keresetét is, utalva arra, hogy a Ptk. 649. § (1) bekezdés b./ pontjában foglalt téves feltevésre alapított érvénytelenségi ok csak abban az esetben állapítható meg, ha a végrendelkező valamely - már a végrendelkezés időpontjában fennálló - végintézkedés megtételére indító ok tekintetében van tévedésben. A felperes viszont olyan körülményekre hivatkozott, amelyek a végrendelet megtételét követően álltak be, így az eleve nem adhatott alapot a végrendelet téves feltevés címén való érvénytelenségének a megállapítására. Az örökhagyó a végrendeletet 1972-ben alkotta, a felperessel 1988-ban kötött házasságot, majd 1999. december 2-án hunyt el, így az eltelt több mint egy évtized alatt lehetősége lett volna a végakarátát megváltoztatni, vagy a korábbi végrendeletét visszavonni. A felperes a 2002. november 7-i tárgyaláson maga adta elő, hogy a házassági vagyoni jogi szerződést a végrendelet mögé tűzve találta meg, ami arra utal, hogy az örökhagyó a végrendeletéről nem feledkezett meg, és azt mégsem változtatta meg.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, melyet a másodfokú eljárás során pontosított akként, hogy a közbenső és részítélet megváltoztatásával az örökhagyó 1972. évi végrendelete érvénytelenségének, valamint annak megállapítását kérte, hogy a végrendelet érvénytelensége okán a perbeli ingatlan 2/3 tulajdoni illetőségét törvényes öröklés jogcímén megszerezte. Kérte továbbá annak a megállapítását, hogy a házassági vagyoni közösségbe olvadó élettársi vagyoni közösség, illetőleg a

ráépítés címén a perbeli ingatlan 1/3 tulajdoni illetőségét megszerezte és kérte a tulajdonjoga bejegyzését, a földhivatal eziránt történő megkeresését. Ezen kívül kérte az alpereseknek a 2006. november 16-án kiváltott tulajdoni lap 4.000 forint készkiadásában, valamint az áfával növelt másodfokú pártfogó ügyvédi munkadíjban való marasztalását.

Az I., II. r. alperesek fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú közbenső és részítélet helybenhagyására a felperes másodfokú perköltségben történő marasztalására irányult.

A III., IV. és V. rendű alperesek fellebbezési ellenkérelmet nem terjesztettek elő.

A másodfokú bíróság a részítéletével az első fokú bíróság határozatát részítéletnek tekintette és azt helybenhagyta. Kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. és II. rendű alpereseknek, mint egyetemleges jogosultaknak 180.000 forint másodfokú perköltséget. A másodfokú pártfogó ügyvédi díját 7.200 forintban állapította meg, amelyből 1.200 forint áfa. Az elsőfokú bíróság útján megkereste a Fővárosi Bíróság Gazdasági Hivatalát, hogy a fenti másodfokú pártfogó ügyvédi díjat a pártfogó ügyvédnek a költségmentes ellátmány terhére utalja ki és úgy rendelkezett, hogy a le nem rótt 480.000 forint fellebbezési illetéket, valamint a 7.200 forint másodfokú pártfogó ügyvédi díjat az állam viseli.

A döntését azzal indokolta, hogy az elsőfokú bíróság határozata részítéletnek minősül, mivel a Pp. 213.§ (3) bekezdésére figyelemmel ezen kereseti kérelmek elbírálása a felperes további kereseti kérelmeinek jogalapját nem állapítja meg, még ha érinti is, az a Pp. 213. § (2) bekezdése értelmében részítélet.

A másodfokú bíróság megállapította, hogy az elsőfokú bíróság érdemben helytálló határozatot hozott, a szükséges körben lefolytatott bizonyítási eljárás alapján a fellebbezéssel érintett kereseti kérelmek tekintetében helyesen állapította meg a tényállást, helyes az arra alapított érdemi döntése, az ítélet indokolása és jogi okfejtése is, azzal a másodfokú bíróság egyetértett, ezért az elsőfokú részítéletet a helyes indokainál fogva hagyta helyben.

A fellebbezésben foglaltak miatt a másodfokú bíróság kiemelte, hogy a felperes az örökhagyó 1972. augusztus 26-án kelt írásbeli magánvégrendelete érvénytelen voltát a Pp. 164. § (1) bekezdése szerint nem bizonyította. Az általa állított érvénytelenségi ok kizárólag a saját előadásain, feltételezésein alapul, nem volt bizonyítékokkal alátámasztva. A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bíróság e körben kifejtett indokaival. Arra is helyesen

utalt az elsőfokú bíróság, hogy a végrendeletnek a vagyoni szerződéshez való tűzéséből egyértelműen kiderült, hogy az örökgyó a végrendeletéről tudomással bírt, nem kívánta megváltoztatni, vagy visszavonni. A felperes fellebbezési előadásával szemben a per azon szakaszában, amikor a felperes elismerte, hogy a végrendeletet a házassági vagyoni szerződéshez tűzve találta meg, még egyáltalán nem volt szó más végrendeletéről. A felperes csak a per későbbi szakaszában, az I. és II. rendű alpereseknek a vagyoni szerződés és a végrendelet összetűzésével kapcsolatos álláspontját követően próbálta korábbi előadását azzal korrigálni, hogy ő is végrendeletet alkotott és ezen végrendelet volt hozzátűzve a vagyoni szerződéshez. Előadását a végrendelete csatolásával meg sem kísérelte bizonyítani.

A felperes - a fellebbezési előadásával szemben - nem csak egy ízben, hanem a per első szakaszában több alkalommal hivatkozott arra, hogy az örökgyóval 1986-ban ismerkedett meg, és az együttélésük kezdő időpontjára, időtartamára számos eltérő időpontot közölt. A keresetlevelében még úgy nyilatkozott, hogy 1986-tól, de különösen 1988-tól állt fenn az életközösség. A „különösen” szó használata arra utal, hogy maga sem volt meggyőződve arról, hogy már 1988. előtt valóban megkezdődött az életközösség. A felperes pártfogó ügyvédje a 2005. október 4-i tárgyaláson az életközösség, az összeköltözés kezdetét 1986. decemberben jelölte meg (10. sorszám jegyzőkönyv 3. oldal 1. bekezdés). A tárgyaláson személyesen jelenlévő felperes ezen nyilatkozatot nem pontosította, a jegyzőkönyv kijavítását sem kérte. A felperes az I. és II. rendű alperesek érdemi ellenkérelmét követően a 2005. november 2-i beadványában (11. sorszám) nyilatkozott először úgy, hogy az élettársi kapcsolat 1985. decemberében kezdődött és, hogy az örökgyóval 1985. május 25-én ismerkedett meg. A fellebbezésben már azt állította, hogy az élettársi kapcsolat 1985. őszén kezdődött. Mindez azt igazolja, hogy a felperes a per során folyamatosan tette előre az élettársi kapcsolat kezdetét.

Rámutatott a másodfokú bíróság arra, hogy az elsőfokú bíróság nem állapította meg, hogy a felperes édesanyja N. F-né hamisan tanúzott, csupán arra utalt, hogy a tanútól a felperessel fennálló közeli hozzátartozói minőségére tekintettel elfogulatlan vallomás nem volt várható. A felperes édesanyja a tanúvallomását a maga által előre elkészített jegyzetek alapján tette, ennek tényét a 18. sorszámú jegyzőkönyv igazolja, amely szerint az elsőfokú bíróság rögzítette, hogy a tanú a számítógéppel készült feljegyzéseit a tárgyalásra elhozta magával, és azokból nyilatkozik. A tanú elismerte, hogy az örökgyóval és a felperessel nem élt közös háztartásban, kijelentette, hogy „folyamatosan gyűjtöttek és amit összegyűjtöttek, azt beleadták. Ezt így mondta neki a lánya, amit ő mond, azt el kell fogadni” (18. sorszámú jegyzőkönyv 16. oldal 3.

bekezdés). Mindez azt igazolja, hogy a tanú a felperestől szerzett információi alapján nyilatkozott, más tanúk pedig nem igazolták a felperesnek az örökhagyóval való élettársi kapcsolatának kezdetére, a közös gazdálkodásra vonatkozó módosított előadását, illetőleg azok valamelyikét.

A felperes a fellebbezéséhez olyan új bizonyítékokat csatolt, amelyeket a Pp. 235. § (1) bekezdése alapján nem lehetett figyelembe venni, mivel ezen törvényhely kimondja, hogy a fellebbezésben új tény állítására, illetve új bizonyíték előadására akkor kerülhet sor, ha az új tény vagy az új bizonyíték az elsőfokú határozat meghozatalát követően jutott a fellebbező fél tudomására, feltéve, hogy az elbírálása esetén reá kedvezőbb határozatot eredményezett volna.

A felperes megalapozatlanul hivatkozott arra, hogy a csatorna bevezetéséhez szükséges kölcsön felvételére azért került sor id. L. J-né nevén, mert ők már annyira meg voltak terhelve adósságokkal, hogy az V. rendű alperes további hitelt már nem adott nekik. Ez a fellebbezési előadás ellentétes a peradatokkal, mert ha valaki el volt adósodva, az id. L. J-né volt, aki az ingatlannal kapcsolatban felvett kölcsöntartozások egyenes adósa volt. A felperes csupán az 1986. július 2-án kötött, kisebb összegre vonatkozó kölcsönszerződéshez vállalt készfizető kezességet. A felperes a per első szakaszában többször hivatkozott arra - bár ezen előadását az I. és II. rendű alperesek vitatása mellett nem bizonyította -, hogy ebben az időben havi 100.000 forint jövedelemmel rendelkezett. Ha ez megfelelt volna a valóságnak, még inkább érhetetlen lenne, hogy miért kellett id. L. J-nénak kölcsönt felvennie a csatornázásra, ha az nem is az ő beruházása volt. Az elsőfokú bíróság helyesen mutatott rá arra, hogy a felperes az elsőfokú eljárás során a későbbi beruházások örökhagyóval való közös finanszírozására vonatkozó előadásait sem támasztotta alá bizonyítékokkal.

A perben felmerült, hogy a III. és IV. rendű alperesek id. L. J. örökhagyó után visszautasították a perbeli ingatlan 1/6 illetőségére vonatkozó hagyatékot és a korlátozottan cselekvőképes III. és IV. rendű alperesek nyilatkozatát a gondnokuk, majd a m-i Gyámhivatal a 2005. (helyesen: 2006.) június 7-én kelt (25/A/1.) határozatával jóváhagyta. Ezen határozat megállapította azt is, hogy a III. és IV. rendű alperesek a felperest jelölték meg a helyükbe lépő örökösként, illetve hogy a III. és IV. rendű alperese id. L. J. örökhagyó hagyatékából az utolsó havi nyugdíjat már elfogadták, abból fizették ki az örökhagyó köztemetésének költségeit. A Ptk. 674. § (2) bekezdésében meghatározott feltételek hiányában a Ptk. 675. § (1) bekezdésére figyelemmel a perbeli ingatlan 1/6 tulajdoni illetőségére - azaz az örökség részleges - visszautasítására vonatkozó jog a III. és IV. rendű alpereseket már nem illette meg, mivel a marcali Városi Gyámhivatal határozata

igazolja, hogy a III. és IV. rendű alperesek id. L. J. hagyatékának egy részét elfogadták, így a további részét nem utasíthatták vissza. A III. és IV. rendű alperesek visszautasító nyilatkozatának semmisségét a másodfokú bíróság a Ptk. 234. § (1) bekezdése alapján, a Ptk. 199. §-ára figyelemmel hivatalból vette figyelembe. Ezért továbbra is az állapítható meg, hogy a III. és IV. rendű alperesek a perbeli ingatlan 1/6 illetőségének az örökösei, így a perben állásuk továbbra is indokolt. Amennyiben a III. és IV. rendű alpereseknek olyan szándékuk van, hogy a perbeli ingatlan őket illető 1/6 tulajdoni illetőségét a felperesnek ajándékozzák, arra vonatkozó nyilatkozat megtételére és az ezzel kapcsolatban kötendő egyezség gyámhatósági jóváhagyására a felperes elfogadó nyilatkozata alapján, az id. L. J. örökhagyó hagyatékának átadása tárgyában indítandó hagyatéki eljárás keretében kerülhet sor.

A jogerős részítélet ellen a felperes felülvizsgálati kérelemmel élt annak hatályon kívül helyezése, valamint az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára való utasítása iránt.

A felülvizsgálati kérelmének részletesen kifejtett indokai szerint a jogerős ítélet alapjául szolgáló tényállás megállapításának a módja a Pp. 8. §-át, 206. §-át és 235. § (1) bekezdését sérti.

Az I. és II. rendű alperesek felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős részítélet hatályban tartására irányult.

A III., IV. és V. rendű alperesek felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztettek elő.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

I. A Pp. 270. § (2) bekezdése szerint a jogerős ítélet ellen felülvizsgálati kérelem akkor terjeszthető elő, ha a felülvizsgálni kért határozat az ügy érdemére kihatóan jogszabálysértő, a Pp. 275. § (2) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem keretei között bírálja felül.

Az idézett törvényhelyek egymással való egybevetéséből az következik, hogy a Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati eljárás során kizárólag a jogerős ítéletet és csak az erre irányuló kérelem előterjesztésére jogosult fél által megjelölt anyagi jogi és eljárásjogi szabálysértések keretei között bírálhatja felül. Nincs viszont eljárásjogi lehetősége arra, hogy a felek erre irányuló

kérelme alapján az általuk megjelölt kérdések tárgyában „néhány iránymutató döntést hozzon.”

Erre tekintettel a Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelem e részének az érdemi elbírálását mellőzte és eljárása során a jogerős ítéletnek – a felperes felülvizsgálati kérelmének a tartalmi keretei között történő – felülvizsgálatára szorítkozott.

II. A jogerős ítélet a peres felek egymással ellentétes előadásának, a kihallgatott tanúk vallomásának, valamint a becsatolt okirati bizonyítékok adatainak az egymással való egybevetése, azok okszerű, logikai ellentmondásoktól mentes, és a Pp. 206. §-ának (1) bekezdésében foglalt elveknek egyébként is megfelelően történő értékelése alapján, megalapozottan állapította meg a tényállást.

1. Ennek során a bizonyítási teher Pp. 164. §-a (1) bekezdésében foglalt főszabályának és a helyes alkalmazásával értékelte kölcsönösen a peres felek terhére mindazon tények bizonyítatlanságának a következményeit, amelyek vonatkozásában a vitás tényeket állító félnek állott érdekében az, hogy a saját tényállításait a bíróság valónak fogadja el.

Téves a felperesnek az ezzel ellentétes az az érvelése, hogy a perbeli ingatlanon létesített új felépítmény vonatkozásában törvényes vélelem szól amellett, hogy az a néhai házastársával közös vagyonához tartozik, és e törvényes vélelemmel szemben – a Pp. 3. § (5) bekezdése értelmében – az alpereseket terhelte volna annak a kétséget kizáró bizonyítása, hogy az építkezés a néhai házastársa, illetőleg a néhai anyósa, tehát az I. és II. rendű alperesi jogelőd pénzeszközeiből valósult meg.

A becsatolt okirati bizonyítékok adataival szemben ugyanis a Pp. 193. §-a és 196. § (1) bekezdése szerint a felperest terhelte annak a bizonyítása, hogy a házasságkötést megelőzően a néhai férje, illetőleg a néhai anyósa és apósa, mint egyetemleges adóstársak által felvett kölcsönök felhasználásával megkezdett és be is fejezett építkezés időszakában a néhai házastársával – a Ptk. 685/A. § és 578/G. § (1) bekezdése szerinti – közös gazdálkodásra is kiterjedő olyan élettársi kapcsolata állott fenn, amely az ítélezési gyakorlat szerint vagyoni jogi vonatkozásban az ezt követő házassági életközösséggel egységes elbírálás alá esik. Bizonyítási kötelezettségének azonban a felperes – a jogerős ítélet indokolása által helyesen kiemelt körülmények miatt – nem tett eleget.

E tényállításának valódiságát ugyanakkor az általa becsatolt mindkét – alakilag érvénytelen – házassági vagyoni jogi szerződés tartalma is kifejezetten cáfolja, a közös gazdálkodás fennállása, valamint az építkezés használatbavételi engedély keltétől és

tartalmától eltérő készültségi foka bizonyítottságának a hiányában pedig nincs jogi jelentősége önmagában annak, hogy a felperes a volt házastársával mikor ismerkedett meg, és annak sem, hogy „a korábbi politikai rendszerben szokásos volt-e a valóságtól elérő készültségi fok OTP-nek való bejelentése” vagy sem.

2. Helyesen hivatkozik a felperes a felülvizsgálati kérelmében arra, hogy a Pp. 206. § (1) bekezdése nem az igazság kiderítésének, hanem csak az elé tárt bizonyítékok mérlegelésének a kötelezettségét rója a bíróságra, ami azonban nem akadályozza annak, hogy a bizonyítékok értékelése és egymással való egybevetése során a bíróság az igazság (a bizonyítékokkal kellően alátámasztható, helyes tényállás) kiderítésére törekedjék.

Alaptalanul érvel viszont azzal, hogy egyrészt ezen elvárásnak a perben eljáró bíróságok nem tettek volna eleget, másrészt annak érdekében a bíróságnak lehetősége lenne arra, hogy a felek erre irányuló indítványának a hiányában is - hivatalból - bizonyítást rendeljen el.

A felperes ugyanis a jogerős részítélettel elbírált kereseti kérelmeit a 2006. május 1. napján kelt beadványának I. és IV. pontjában terjesztette elő, a Pp. 164.§ (2) bekezdésének az említett időpontban hatályos szövege pedig egyértelmű abban, hogy a bíróság bizonyítást hivatalból akkor rendelhet el, ha azt törvény megengedi. A házastársi közös szerzés, valamint a végrendelet érvénytelenségének megállapítása iránti perekre vonatkozóan sem a Pp., sem más törvény nem tartalmaz a hivatalbóli bizonyítás megengedésére vonatkozó rendelkezést.

Helyesen járt el tehát mindkét fokú bíróság akkor, amikor a felek által indítványozott bizonyítás lefolytatása mellett a további bizonyítás hivatalból történő elrendelését mellőzte.

3. A Pp. 235. § (1) bekezdés értelmében a fellebbezésben új tény állítására, illetve új bizonyíték előadására akkor kerülhet sor, ha az új tény vagy az új bizonyíték az első fokú határozat meghozatalát követően jutott a fellebbező fél tudomására, feltéve, hogy az - elbírálása esetén - reá kedvezőbb határozatot eredményezhetett volna. A fellebbezésben új tény állítására, illetve új bizonyíték előadására vagy az első fokú bíróság által mellőzött bizonyítás lefolytatásának indítványozására akkor is sor kerülhet, ha az az első fokú határozat jogszabálysértő voltának alátámasztására irányul, a 141. § (6) bekezdésében foglaltakat azonban ebben az esetben is alkalmazni kell.

Iratellenes a felperesnek az a felülvizsgálati érvelése, mely szerint a fellebbezéséhez mellékelte okirati bizonyítékok közül kizárólag a saját naplójának kivonata és a házi orvosának igazolása

minősült volna új bizonyítéknak, mert a fellebbezéséhez mellékelte egyéb okiratokat már az elsőfokú eljárásban is becsatolta, de azok „valahol az irattömegben elkeveredtek, vagy elkerülték az első fokú bíróság figyelmét.” Az elsőfokú eljárás – BÜSZ előírásainak megfelelő – sorszámozással ellátott és hiánytalan iratai között ugyanis sem a másodfokú bíróság által új bizonyítéknak minősített okiratok, sem pedig az azok becsatolására utaló felperesi nyilatkozat nem lelhető fel. Alaptalanul sérelmezi ezért a felperes azt, hogy a vitás okirati bizonyítékok érdemi elbírálását a perben eljáró bíróságok mellőzték.

A Pp. 270. §-ának (2) és 275. §-ának (3) bekezdésében foglaltakból viszont az következik, hogy a tényállás megállapításának a módjára vonatkozó és az ügy érdemi elbírálására is lényeges kihatással lévő eljárásjogi szabálysértés hiányában a szabad bírói mérlegeléssel megállapított tényállás felülvizsgálati eljárás keretében történő felülmérlegelésének, a bizonyítékok újbóli értékelésének nincs helye.

III.1. A Ptk. 649. § (1) bekezdésének b/ pontja szerint érvénytelen a végrendeleti rendelkezés, ha az örökhagyót annak megtételére valaminek a téves feltevése vagy valamely utóbb megghiúsult várakozás indította, feltéve, hogy az örökhagyó a rendelkezést különben nem tette volna meg.

A végrendelet idézett törvényhely által meghatározott ún. akarathiba okából fennálló érvénytelensége megállapíthatóságának két alternatív (vagylagos) és két konjunktív (együttes) feltétele van, nevezetesen:

a./ az örökhagyó részéről annak a téves feltételezése, hogy valamely körülmény

aa./ a végrendelet időpontjában már fennáll-e vagy sem, vagy

ab./ a végrendelet megalkotását követő időben bekövetkezik-e vagy sem, és

b./ feltéve mindkét esetben, hogy az örökhagyó a rendelkezést különben nem tette volna meg.

a./ A felülvizsgálati eljárásban is irányadó tényállás alapján az idézett törvényhely helyes alkalmazásával, és az ítélkezési gyakorlattal is összhangban jutott a jogerős ítélet arra a következtetésre, hogy az 1972-ben kelt perbeli végrendelet felperes által állított akarathibára visszavezethető érvénytelensége nem a végrendelet időpontjában már fennálló téves feltevés, hanem a végrendelet megalkotása után megghiúsult várakozás törvényi tényállási elemeinek felel meg. Az állítólagos akarathiba megállapításának az alapjául szolgáló tények bizonyításával azonban a felperes adós maradt, önmagában a felperes ezzel kapcsolatos feltételezése, vélekedése pedig a végrendelet akarathibára

visszavezethető érvénytelenségének a megállapítására nem adhat alapot.

b./ Önmagában az örökhagyó felperes által hivatkozott téves feltevése vagy meghiusult várakozása tényének a kétséget kizáró bizonyítása sem mentesíthetné a felperest az érvénytelenség második együttes feltételének, nevezetesen: annak a bizonyítása alól, hogy a felperes néhai házastársa az édesanyja javára szóló végintézkedést nem tette volna meg annak tudatában, hogy a végrendeletének megalkotását követően majd házasságot köt. Ennek bizonyításával azonban a felperes ugyancsak adós maradt, és e feltétel meglétét - a jogerős ítélet által helyesen kiemelt okok és körülmények miatt - már önmagában is megkérdőjelezi az, hogy az örökhagyó a végrendeletét a lakóház felépítésétől, illetőleg a felperessel való házasságkötésétől a haláláig eltelt 12, illetőleg 11 évben nem semmisítette meg és újabb végrendeletet sem alkotott.

2. Helyesen hivatkozik a felperes a felülvizsgálati kérelmében arra, hogy a Csjt. 27. § (1) bekezdése szerint a házastársi közös szerzés törvényes vélelme kizárólag a házassági életközösség ideje alatt szerzett vagyontárgyakra, illetőleg az említett időszakban teljesített kötelezettségekre terjed ugyan ki, a Legfelsőbb Bíróság - már hatályon kívül helyezett - 10. számú Irányelvének 3. pontján alapuló - ítélkezési gyakorlat azonban e vélelem alkalmazhatóságát a házasságkötést közvetlenül megelőző - Ptk. 578/G. § (1) bekezdése szerinti - élettársi kapcsolatra is kiterjesztette, és erre tekintettel vélelmet állít fel amellet is, hogy „abból a ráutaló magatartásból, hogy a házastársak a házasságkötés előtti élettársi együttélésük során a közösen szerzett vagyontárgyakat továbbra is közösen használják és kezelik - ellenkező megállapodás hiányában - arra kell következtetni, hogy azokat a házastársi közös vagyonuk részévé kívánták tenni". A házastársak ilyen módon vélelmezett, és csak az ellenkező bizonyításával megdönthető akarata folytán vagyoni jogi vonatkozásban a házasságot megelőző életközösség a házassági életközösséggel egységbe olvad, s ezért az életközösség megszűnésekor - a vagyoni viszonyok méltányos rendezése érdekében - a házasság vagyoni jogi hatásait az életközösség tényleges kezdetének időpontjától kell számítani (Pfv.II.22.531/1994. és CDT 44.).

Téves viszont az az érvelése, hogy a perbeli ingatlan 1/3 részilletőségére vonatkozó tulajdonjoga a Csjt. 27. § (1) bekezdésében foglalt törvényes vélelem alapján megállapítható lenne.

A felperes ugyanis - a jogerős ítélet helyes indokolása és a fenti I.1. pontban kifejtettek szerint - csupán állította, de nem bizonyította, hogy egyrészt a házasságkötést megelőzően megkezdett és be is fejezett építkezés időszakában a néhai házastársával a közös gazdálkodásra is kiterjedő Ptk. 685/A. § szerinti élettársi

kapcsolatban: közös háztartásban, érzelmi és gazdasági közösségben élt volna együtt, másrészt a házasságkötést követően a volt házastársak a már felépített lakóházra olyan közös vagyoni beruházást eszközöltek volna, amely a Ptk. 137. § (3) bekezdése szerinti ráépítés törvényes feltételeinek ugyan nem felelt meg, de tartós jelleggel új értéket hozott létre. Önmagában a felperes néhai házastársa által a házasság megkötése előtt megszerzett ingatlant terhelő különadósság(ok) esetleges közös törlesztése pedig - a Legfelsőbb Bíróság 24. számú Elvi határozata szerint - annak bizonyítottsága esetén sem keletkeztet a másik házastárs javára tulajdonjogot, hanem csupán a Csjt. 31. § (2) bekezdésén alapuló kötelmi jellegű megtérítési igényt alapoz meg (EBH 1999/1/24.)

A kifejtettek miatt a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet a Pp. 275. §-ának (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A Pp. 270. §-ának (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 81. §-ának (1) bekezdése, 7/2002. (III. 30.) IM rendelet 5. § (1) bekezdésének b./ pontja és (2) bekezdése, valamint a költségmentesség bírósági eljárásban való alkalmazásáról szóló 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján rendelkezett a Legfelsőbb Bíróság a felek felülvizsgálati eljárással felmerült költségeinek, a felperest képviselő pártfogó ügyvéd díjának, valamint a le nem rótt eljárási illetéknek a viseléséről és a pártfogó ügyvéd díjának az ellátmány terhére történő kiutalásáról.

Budapest, 2008. október 21.

a tanács elnöke, előadó bíró, bíró

A kiadmány hitelélül:

tisztviselő